

Iwona Oleniuch

Politechnika Rzeszowska im. I. Łukasiewicza

OZNACZENIA UNII EUROPEJSKIEJ DLA ŻYWNOŚCI WYSOKIEJ JAKOŚCI – ROLA I ZNACZENIE W DOBIE GLOBALIZACJI

EUROPEAN UNION DESIGNATIONS FOR HIGH QUALITY FOOD – ROLE AND IMPORTANCE IN A GLOBALIZING WORLD

Słowa kluczowe: globalizacja, jakość, logo, oznaczenie, żywność

Key words: globalization, quality, logo, indication, food

Synopsis. W artykule omówiono system oznaczeń dla żywności wysokiej jakości obowiązujący w Unii Europejskiej. Skupiono się przy tym na rozwiązaniach dostępnych dla wszystkich członków Wspólnoty, t.j. na: oznaczeniach geograficznych, gwarantowanych tradycyjnych specjalnościach i rolnictwie ekologicznym. Na podstawie przeglądu rozporządzeń, opinii i komunikatów organów Unii Europejskiej dokonano oceny stanu obecnego oraz wskazano mocne i słabe strony przedmiotowych rozwiązań. Na zakończenie zwrócono uwagę na istniejące problemy i wskazano kierunki możliwych zmian w ramach reformy systemu oznaczeń UE.

Wstęp

W dobie unifikacji rynków i upodabniania produktów, dotarcie do klienta wymaga od producenta coraz większego wysiłku i pomysłowości. Dla przeciętnego nabywcy determinantami zakupu są cena i/lub atrakcyjny sposób podania produktu, czyli właściwy dobór narzędzi marketingu. Bogatszych i/lub bardziej świadomych kupujących bardziej niż cena przekonuje szeroko pojęta jakość. Może się ona przejawiać zarówno w smaku, wyglądzie, trwałości środka spożywczego, ale przede wszystkim w wartościach odżywczych i zdrowotnych, które produkt niesie. O ile wcześniej wspomniane aspekty można ocenić zmysłami wzroku, smaku, czy powonienia, to ostatni jest trudny do oszacowania, zwłaszcza w krótkim czasie, a już na pewno nie w momencie zakupu. Stąd rola oznaczeń, czyli słowno-graficznych gwarantów wysokiej jakości produktu, konkretnej metody wytwarzania, czy szczególnego charakteru wyrobu.

Polityka Unii Europejskiej wspierająca produkcję tzw. żywności wysokiej jakości, opiera się na czterech programach certyfikacji, które podlegają w obecnym czasie widocznym przeobrażeniom. Ich głębokość i konsekwencja będzie miała istotne znaczenie dla konkurencyjności i efektywności unijnych producentów, zarówno na rynku wewnętrznym Wspólnoty, jak i w kontekście międzynarodowym. Cele stawiane projektowanym zmianom to:

- zapewnienie godziwego zysku rolnikom i producentom, stosownie do jakości ich płodów rolnych i środków spożywczych,
- sprostanie przez rolników i producentów popytowi zgłaszanemu przez konsumentów,
- możliwość zawierzenia przez nabywców właściwościom i jakości deklarowanej przez wytwórców w oparciu o warunki oznakowania płodów rolnych i środków spożywczych [Komunikat KOM (2009) 234].

Celem artykułu było ocena stanu i perspektyw rozwoju systemu oznaczeń jakości dla produktów żywnościowych Unii Europejskiej. Założenia zrealizowano na podstawie studiów literatury dokumentów Wspólnoty, w tym rozporządzeń, opinii, komunikatów i materiałów prasowych.

System oznaczeń jakości produktów rolnych Unii Europejskiej

System zapewniania jakości produktów rolnych w UE opiera się obecnie na sześciu programach oznaczeń: oznaczenia geograficzne (trzy programy), gwarantowane tradycyjne specjalności, rolnictwo ekologiczne oraz produkty regionów najbardziej oddalonych. W pięciu pierwszych mogą uczestniczyć producenci z terenu Wspólnoty, a także kraje trzecie. Ostatni schemat ogranicza się do wąskiej grupy terytoriów, o szczególnych warunkach naturalnych (oddalenie od obszaru europejskiego, charakter wyspowy) dlatego autorka poprzestanie na jego wymienieniu i skupi się na rozwiązaniach dostępnych dla wszystkich członków UE [Komunikat KOM (2009) 234].

Schematy oznaczeń jakościowych określają na potrzeby konsumentów produkty wyróżniające się szczególnymi właściwościami, które są rezultatem ich pochodzenia lub stosowanej metody produkcji. Aby zagwarantować nabywcom, że informacje umieszczone na etykiecie są wiarygodne, publiczne lub pry-

watne organy certyfikujące monitorują przestrzeganie specyfikacji wyrobów przez producentów. Rolnicy posługujący się oznaczeniami są chronieni przed nieuczciwą konkurencją ze strony producentów sprzedających pod chronionymi nazwami imitacje żywności certyfikowanej [Komunikat KOM (2008) 641].

Oznaczenia geograficzne

W programie oznaczeń geograficznych dla żywności funkcjonują dwa znaki przyznawane produktom, których jakość, wyjątkowe cechy, reputacja i inne charakterystyki są w wyłącznej bądź głównej mierze wynikiem ich pochodzenia z określonego, specyficznego obszaru. Produkty te mogą zawdzięczać swój niepowtarzalny charakter uwarunkowaniom naturalnym regionu lub unikalnemu know-how miejscowych wytwórców [Komunikat KOM (2009) 234].

Znak Chroniona Nazwa Pochodzenia – ChNP może uzyskać produkt, którego nazwa odwołuje się do regionu, określonego miejsca lub w wyjątkowych przypadkach – kraju, w którym realizowane są wszystkie etapy wytwarzania, tj.: produkcja, przetwarzanie i przygotowywanie [Rozporządzenie 510/2006]. Produkt więc bezpośrednio i wyłącznie lub w bardzo dużym stopniu zawdzięcza swoją renomę i jakość lokalnej wiedzy i warunkom naturalnym obszaru pochodzenia.

O Chronione Oznaczenie Geograficzne – ChOG mogą się ubiegać produkty, których nazwy odwołują się do nazwy regionu, określonego miejsca lub, w wyjątkowych przypadkach – kraju, w którym realizowany jest przynajmniej jeden z etapów wytwarzania [Rozporządzenie 510/2006]. Wprowadzenie oznaczenia ChOG ma na celu wyróżnienie wyrobów wyjątkowych pochodzących z określonych obszarów, które jednak nie są w stanie spełnić tak wysokich wymogów, jakie postawiono w przypadku znaku ChNP. Dopuszcza się, np. użycie surowca spoza obszaru produkcji, jak również możliwość krojenia i konfekcjonowania (o ile nie wpływa to na ostateczną jakość wyrobu) poza tym obszarem. Związek renomy produktu z obszarem pochodzenia jest więc wciąż istotny, choć nie tak pełny jak w przypadku żywności z oznaczeniem ChNP.

Gwarantowana Tradycyjna Specjalność

Pod pojęciem Gwarantowanych Tradycyjnych Specjalności – GTS rozumie się produkty rolne lub środki spożywcze o charakterze „tradycyjnym”, czyli istniejące na rynku przynajmniej od 25 lat i mające „specyficzny charakter”, to znaczy cechujące się wyraźną odmiernością w stosunku do produktów z tej samej kategorii. Specyfika ta może być wynikiem wyjątkowych właściwości produktu (fizycznych, chemicznych, mikrobiologicznych, organoleptycznych) lub być konsekwencją stosowania szczególnych warunków bądź metod produkcji. Nazwa wyrobu powinna być specyficzna sama w sobie i wyraźnie go odróżniać od innych obecnych na rynku [Rozporządzenie 509/2006]. Jakość i odmienność wyrobu z oznaczeniem GTS nie jest więc zasługą jego związku z konkretnym obszarem, lecz efektem przestrzegania przez producentów niezmiennych od lat i przekazywanych z pokolenia na pokolenia¹ receptur, stosowania tradycyjnych składników lub technologii produkcji.

Loga różnią się zapisem w otoku oraz kolorystyką i elementem centralnym – oznaczenia geograficzne (ChNP, ChOG) mają symboliczną skibę zaoranej ziemi, jako symbol związku z obszarem pochodzenia; wewnątrz znaku tradycyjnego jest jednorodny. Kolory zastosowane w Chronionym Oznaczeniu Geograficznym i Gwarantowanej Tradycyjnej Specjalności to ciemny błękit i żółty. Chroniona Nazwa Pochodzenia w miejsce niebieskiego ma kolor czerwony². Istnieje także możliwość stosowania znaków w wersji czarno-białej oraz w negatywie z użyciem koloru tła.

Chroniona Nazwa Pochodzenia (ChNP)

[Rozporządzenie 1898/2006]

Chronione Oznaczenie Geograficzne (ChOG)

Gwarantowana Tradycyjna Specjalność (GTS)

[Rozporządzenie 1216/2007]

Rysunek 1. Oznaczenia geograficzne i oznaczenie tradycyjne
Figure 1. Geographical Indications and Traditional Specialty Guaranteed

¹ Za wiek pokolenia przyjęto statystycznie uznawany w Unii Europejskiej okres 25 lat.

² Pierwotnie wszystkie trzy znaki były niebiesko-żółte, co prowadziło do mylenia znaków ChNP i ChOG przez konsumentów. Było to z niekorzyścią dla dającego najmocniejszą ochronę i jednocześnie najtrudniejszego do zdobycia oznaczenia ChNP, stąd Komisja Europejska wyróżniła ten znak kolorystycznie na tle dwóch pozostałych mocą Rozporządzenia Nr 628 z 2 lipca 2008 r.

Wielkość obrotu produktami z oznaczeniami geograficznymi oraz liczbę oznaczeń dla produktów regionalnych i tradycyjnych przedstawiono w tabelach 1 i 2.

Tabela 1. Produkty z oznaczeniami w rejestrach UE
Table 1. Products with geographical designations EU's registries

Kraj/ Country	Liczba produktów w rejestrach UE w poszczególnych kategoriach/Amount of products In EU registries in categories											
	żywność/food products				udział kraju w rejestrze [%]/country share in registry [%]	wina/wines			udział kraju w rejestrze [%]/country share in registry [%]	napoje spirytusowe/spirits		udział kraju w rejestrze [%]/country share in registry [%]
	ChNP	ChOG	GTS	suma/sum		ChNP	ChOG	suma/sum		oznaczenia/designations	*	
AT	8	6	0	14	1,35	25	4	29	1,51	13	2	3,90
BE	3	5	5	13	1,25	7	2	9	0,47	10	6	3,00
BG	0	0	0	0	0,00	52	2	54	2,81	13		3,90
CY	0	1	0	1	0,10	6	4	10	0,52	2	1	0,60
CZ	6	19	4	29	2,80	6	2	8	0,42	1		0,30
DK	0	3	0	3	0,29	0	0	0	0,00	1		0,30
EE	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	1		0,30
FI	4	1	3	8	0,77	0	0	0	0,00	2		0,60
FR	82	102	0	184	17,74	450	160	610	31,75	86	4	25,83
EL	66	24	0	90	8,68	28	111	139	7,24	19	1	5,71
ES	80	67	3	150	14,46	111	43	154	8,02	28		8,41
NL	5	3	1	9	0,87	0	12	12	0,62	5	5	1,50
IE	1	3	0	4	0,39	0	0	0	0,00	3		0,90
LT	0	0	1	1	0,10	0	0	0	0,00	8		2,40
LU	2	2	0	4	0,39	5	0	5	0,26	9		2,70
LV	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	3		0,90
MT	0	0	0	0	0,00	2	1	3	0,16	0		0,00
DE	29	48	0	77	7,43	13	26	39	2,03	35	3	10,51
PL	6	14	8	28	2,70	0	0	0	0,00	3		0,90
PT	58	58	0	116	11,19	69	18	87	4,53	19		5,71
RO	0	1	0	1	0,10	52	18	70	3,64	19		5,71
SK	0	7	6	13	1,25	46	5	51	2,65	10		3,00
SI	1	1	3	5	0,48	14	3	17	0,88	7		2,10
SE	1	3	2	6	0,58	0	0	0	0,00	3		0,90
HU	4	4	0	8	0,77	34	13	47	2,45	7	1	2,10
UK	16	19	2	37	3,57	2	43	45	2,34	2		0,60
IT	143	85	2	230	22,18	412	120	532	27,69	39	1	11,71
TJ	3	2	0	5	0,48	-	-	-	-	-	-	-
KO	0	1	0	1	0,10	-	-	-	-	-	-	-
Suma/Sum	518	479	40	1037		1334	587	1921		333		
Udział [%]/Share [%]	49,95	46,19	3,86	100		69,44	30,56	100				

* w tym oznaczenia dzielone z innym państwem/including designations shared with other country

Źródło/Source: [www.ec.europa.eu]

Tabela 2. Obrót produktami z oznaczeniem geograficznym w krajach UE
Table 2. Turnover of products with geographical designations in European countries

Kraj/ Country	Obrót żywnością [mln €]/ Foods turnover [mln €]		Udział oznaczeń w obrocie ogólnym [%]/ designations share in total foods turnover [%]
	ogółem/total	PDO/PGI	
AT	18019	118	0,65
BE	37911	24	0,06
BG	4413	0	0,00
CY	1558	-	-
CZ	15221	132	0,87
DK	22504	82	0,36
EE	1489	0	0,00
FI	10367	-	-
FR	169248	2586	1,53
EL	-	622	-
ES	100940	859	0,85
NL	-	115	-
IE	23968	29	0,12
LT	3316	0	0,00
LU	-	56	-
LV	1909	0	0,00
MT	-	0	-
DE	174332	3612	2,07
PL	48957	-	-
PT	15181	72	0,47
RO	11257	0	0,00
SK	4074	-	-
SI	2259	-	-
SE	16241	-	-
HU	11335	-	-
UK	82487*	29	0,04
IT	103120*	5205	5,05
EU-27	992782	14501	1,46

* z wyłączeniem napojów/excluding beverages
 Źródło/Source: [epp.eurostat.ec.europa.eu]

Wspólnotowe logo produkcji ekologicznej/
 Organic farming logo defined by
 [Rozporządzenie 331/2000]

Unijne logo produkcji ekologicznej/Organic farming logo defined by
 [Rozporządzenie 271/2010]

Podobny program dający ochronę nazw pochodzenia i oznaczeń geograficznych Wspólnota stosuje w odniesieniu do win. Etykiety tej kategorii żywności nie opatruje się symbolami graficznymi, a jedynie oznaczeniem słownym. Przyjmuje ono postać zapisu: „Chroniona Nazwa Pochodzenia” lub „Chronione Oznaczenie Geograficzne” bądź „ChNP” lub „ChOG” pojawiającego się obok nazwy handlowej. W przypadku win nie istnieje oznaczenie Gwarantowanej Tradycyjnej Specjalności [Rozporządzenie Nr 479/2008].

Oznaczenia Geograficzne przysługują także napojom spirytusowym. Ochrona polega na przyznaniu możliwości posługiwania się nazwą danego trunku grupie producentów, którzy spełnią wymogi określonej specyfikacji. Etykiety posiadają nazwę handlową alkoholu i są pozbawione jakiegokolwiek oznaczenia graficzno-słownego potwierdzającego przyznanie oznaczenia geograficznego. Dowodem ochrony jest wykazanie nazwy wyrobu w załączniku III do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego (WE) nr 110/2008.

Wspólnotowe logo produkcji ekologicznej

Pierwsze logo rolnictwa ekologicznego zostało wprowadzone w 2000 r. jako oznaczenie dobrowolne [Rozporządzenie 331/2000]. Było podobne graficznie do oznaczeń geograficznych i oznaczenia GTS, dlatego, ze względu na mylenie oznaczeń przez konsumentów i w celu jasnego odróżnienia produkcji ekologicznej od pozostałych programów jakości Komisja Europejska zdecydowała się rozpisac konkurs na nowy symbol. Zmiana oznaczenia wynikała także z planowanego na 01.07.2010 r. wprowadzenia obowiązku znakowania paczkowanej żywności ekologicznej unijnym symbolem. Była więc to okazja do zaprojektowania znaku wyróżniającego się na tle pozostałych oraz odpowiadającego oczekiwaniom większości europejskich konsumentów [www.ec.europa.eu/agriculture/organic/eu-policy/logo_pl]. W konkursie trwającym od marca do lipca 2009 r., udział wzięło blisko 3500 studentów sztuk pięknych i wzornictwa. Jury wybrało 3 najlepsze projekty, spośród których internauci wyłonili ostatecznie obowiązujące w chwili obecnej logo.

Tak zwany „ekoliść” [Rozporządzenie 271/2010] gwarantuje, że żywność nim oznakowana została wyprodukowana w certyfikowanych gospodarstwach ekologicznych, spełnia wymogi oficjalnego nadzoru, pochodzi

Rysunek 2. Pierwotne i aktualne oznaczenie rolnictwa ekologicznego UE

Figure 2. Original and nowadays indication for organic agriculture in UE

Źródło/Source: [epp.eurostat.ec.europa.eu]

bezpośrednio od producenta lub była dystrybuowana w zamkniętym opakowaniu. Ponadto, przynajmniej 95% składników produktu przetworzonego zostało uzyskane metodami ekologicznymi. Oznaczenie jest dobrowolne dla żywności ekologicznej sprzedawanej luzem i obowiązkowe dla paczkowanej.

Produkty oznaczone za pomocą „wspólnotowego logo produkcji ekologicznej” przed 1 lipca 2010 r. mogą być nadal wprowadzane do obrotu do momentu wyczerpania zapasów, jednak nie dłużej niż do 1 lipca 2012 r. Na rynku w chwili obecnej spotkać więc można żywność opatrzoną „unijnym logo produkcji ekologicznej” lub „wspólnotowym logo produkcji ekologicznej”.

Mocne i słabe strony systemu oznaczeń UE

Od wielu już lat dają się słyszeć głosy krytyki wobec polityki jakości Unii Europejskiej. Kolejne jej instrumenty były rozwijane doraźnie, w zależności od potrzeb, dlatego można zauważyć występowanie pewnych niespójności. Programom unijnym zarzuca się nadmierną złożoność i wysoki stopień skomplikowania. Obserwowany tak w sektorze prywatnym, jak i w krajowym, gwałtowny wzrost (pod względem ilości i zróżnicowania) programów certyfikacji prowadzi do dezorientowania konsumentów, budząc wątpliwości co do prawidłowego funkcjonowania jednolitego rynku [Komunikat KOM (2009) 234].

Skalę produkcji ekologicznej na tle ogólnej działalności rolniczej państw Wspólnoty zaprezentowano w tabeli 3.

Tabela 3. Skala produkcji ekologicznej w krajach UE
Table 3. The scale of organic production in EU countries

Kraj/ Country	Liczba producentów [tys.]/Producers (thous.)		Udział [%] producen- tów „eko” w ich liczbie ogółem w kraju/ <i>Eco- producers share in total amount in particular country [%]</i>	Grunty wykorzystywa- ne rolniczo [tys. ha]/ <i>crops area [thous. ha]</i>		Udział [%] upraw „eko” w powierzchni ogólnej w kraju/ <i>Eco- crops area share in total crops area in particular country [%]</i>
	ogółem/ total	uprawy „eko- ”/“eco*”		ogółem/ total	uprawy „eko”/“eco*”	
AT	165	-	-	3189	482,3	15,12
BE	47	1,6	3,40	1374	32,6	2,37
BG	482	0,3	0,06	3051	13,6	0,45
CY	40	-	-	146	2,3	1,58
CZ	38	1,7	4,47	3518	293,7	8,35
DK	44	3,6	8,18	2663	-	-
EE	23	1,2	5,22	907	79,5	8,77
FI	68	4,4	6,47	2292	148,8	6,49
FR	522	18,6	3,56	27477	557,1	2,03
EL	854	24,7	2,89	4076	279,9	6,87
ES	1030	20,0	1,94	24893	988,3	3,97
NL	75	2,4	3,20	1914	47,0	2,46
IE	128	1,3	1,02	4139	41,1	0,99
LT	230	2,9	1,26	2649	120,4	4,55
LU	2	0,1	5,00	131	3,4	2,60
LV	107	4,1	3,83	1774	148,1	8,35
MT	11	-	-	10	-	-
DE	369	26,8	7,26	16932	865,3	5,11
PL	2380	-	-	15477	289,4	1,87
PT	274	-	-	3473	233,5	6,72
RO	3852	3,2	0,08	13753	131,5	0,96
SK	67	0,3	0,45	1937	117,9	6,09
SI	75	2,1	2,80	489	29,3	5,99
SE	72	3,4	4,72	3118	308,3	9,89
HU	566	2,0	0,35	4229	106,8	2,53
UK	249	7,6	3,05	16130	660,2	4,09
IT	1678	50,2	2,99	12744	1150,3	9,03
EU-27	13448	182,5	1,36	172485	7130,6	4,13

* gospodarstwa w pełni przestawione lub w trakcie przestawiania/*holdings fully converted and under conversion*
Źródło/Source: [epp.eurostat.ec.europa.eu]

Odpowiedzią na tego typu opinie było poddanie polityki oznaczeń analizom mającym na celu określenie jej skuteczności i zdefiniowanie koniecznych reform. Punktem wyjścia były konsultacje z szerokim gronem interesariuszy przeprowadzone w 2006 r. oraz konferencja w Brukseli 5-6 lutego 2007 r. Komisja Europejska podjęła również dogłębny przegląd programów oznaczeń geograficznych dla produktów rolnych oraz środków spożywczych, a także gwarantowanych tradycyjnych specjalności. Prace doprowadziły wreszcie do opracowania i konsultacji „Zielonej Księgi”, a następnie do zwołania w Pradze konferencji na temat polityki jakości produktów rolnych 12-13 marca 2009 r. [Komunikat KOM (2009) 234].

W zakresie oznaczeń dla rolnictwa ekologicznego podkreślono wielość konkurencyjnych oznaczeń krajowych, zarówno publicznych, jak i prywatnych, co prowadzi do dezorientacji konsumentów i niskiego stopnia znajomości logo wspólnotowego. Z badań zrealizowanych w Polsce w 2006 r. przez TNS OBOP dotyczących rozpoznawalności wspólnotowego logo produkcji ekologicznej przed kampanią informacyjną poświęconą temu systemowi, wynika że zaledwie 7% polskiego społeczeństwa zetknęło się z tym symbolem i potrafiło określić jego znaczenie [Maczuk 2008]. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny w odpowiedzi na Komunikat Komisji KOM (2009) 234 wersja ostateczna zalecał utworzenie na szczeblu europejskim jednego logo dla produktów ekologicznych w celu zaoszczędzenia rolnikom zajmującym się produkcją ekologiczną konieczności dopełniania procedur uczestnictwa w różnych systemach, co ma wpływ na ceny odnośnych produktów. Pomogłoby to konsumentom także łatwiej rozpoznawać takie produkty [Opinia 2010/C 339].

W zakresie oznaczeń geograficznych wszystkie trzy programy uznano ogólnie za sukces³, jednakże stwierdzono też, że ich skuteczność w pokonaniu asymetrii informacji mogłaby być wyższa. Ponadto, określono jako uciążliwy i długi proces aplikacji (22 miesiące na najszybsze zatwierdzenia), zarządzanie trzema systemami o różnej terminologii i procedurach jako trudne i niespójne, a znajomość logo przez konsumentów jako słabą (zaledwie 8% konsumentów). Badania Międzynarodowego Centrum Zaawansowanych Śródziemnomorskich Studiów Agronomicznych (CIHEAM) „Odrębność i jakość śródziemnomorskich artykułów spożywczych” z 2007 r. podają, że o „ChNP” słyszało 20% europejskich obywateli, a o ChOG – 14% [Opinia 208/C 204/14]. Określono także występowanie trudności technicznych związanych z obowiązującymi przepisami. Stwierdzono, że drobni producenci rolni postrzegają obciążenia związane z certyfikacją za czynnik wykluczający ich z uczestnictwa w systemie [Summary COM (2009) 234]. Podkreślono, że duży problem stanowi ochrona oznaczeń geograficznych na szczeblu międzynarodowym [Opinia 2010/C 339].

Odnosnie oznaczenia tradycyjnego zauważono, że od momentu jego wprowadzenia w 1992 r. zarejestrowano jedynie 20 GTS. W chwili obecnej zarejestrowanych jest 38 produktów, wniosków złożonych do rozpatrzenia – 11, wniosków opublikowanych – 4 [www.ec.europa.eu]. Nawet jeśli zostaną one zarejestrowane, liczba ich pozostaje bardzo niska. Dodatkowo niewiele z nich ma znaczenie gospodarcze. Ponad dwie trzecie wnioskodawców wybrało rejestrację bez zastrzeżenia wyłączności nazwy, można więc domniemywać, że oznaczenie GTS służy jedynie identyfikacji i wyróżnieniu produktu tradycyjnego, a nie jego ochronie [Komunikat KOM (2008) 641]. Podobnie jak w przypadku oznaczeń geograficznych, podkreślono przewlekłość procedur i wysoki stopień ich komplikacji.

Zarówno wobec oznaczeń geograficznych, jak i tradycyjnych mocno artykułowano zbyt mały stopień ochrony produktów poza granicami UE, zwłaszcza w systemach anglosaskich i konieczność prowadzenia dalszych negocjacji na poziomie międzynarodowym i w ramach umów dwustronnych [Komunikat KOM (2009) 234].

Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonego przeglądu polityki oznaczeń dla żywności wysokiej jakości UE należy stwierdzić, że realizowane przez Wspólnotę koncepcje przynoszą zarówno korzyści ekonomicznej, jak i społecznej. Niemniej jednak konsultacje dotyczące obecnego kształtu systemu wykazały istnienie także wielu problemów, a co za tym idzie konieczność rewizji zasad realizacji przedmiotowej polityki. Najistotniejsze proponowane zmiany zakładają [Komunikat. KOM (2009) 234]:

- w sferze informacji: usprawnienie komunikacji w odniesieniu do właściwości produktów rolnych podlegających oznaczeniu między rolnikami a nabywcami i konsumentami,
- w sferze spójności: dalsze doskonalenie spójności między poszczególnymi instrumentami polityki jakości produktów rolnych UE,
- w odniesieniu do stopnia złożoności systemu: ułatwienie i uprzyśpieszenie rolnikom, producentom i konsumentom stosowania rozmaitych programów i warunków znakowania, w tym wydatne skrócenie terminów rozpatrywania wniosków i przyznawania oznaczeń.

³ Świadczą o tym: rosnąca z roku na rok liczba wniosków zgłaszanych do ochrony i oznaczeń oraz globalna liczba przeprowadzonych rejestracji: 900 produktów rolnych i środków spożywczych reprezentujących wartość rynkową 21 mld euro (w cenach brutto w 2008 r.), 1800 win i ponad 300 napojów spirytusowych [Summary COM (2009) 234]. Pozytywnie wypada także porównanie cen produktów z oznaczeniem geograficznym w stosunku do żywności standaryzowanej oraz wartość eksportu – w odniesieniu do handlu wewnętrznego 18,4% produktów tego typu sprzedaje się poza państwem pochodzenia [Wniosek KOM (2010) 738].

Ponadto, Komisja Europejska rozważa wprowadzenie do systemu kolejnych programów. Mogłyby to być znaki dla produktów górskich, żywności wytwarzanej z poszanowaniem zasad dobrostanu zwierząt [Komunikat KOM (2008) 641], wyrobów sprawiedliwego handlu i oznaczenie tzw. „śladu węglowego” [Komunikat KOM (2009) 234].

Literatura

- Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie polityki jakości produktów rolnych. z 28.05.2009 r., KOM (2009) 234 wersja ostateczna.
- Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie polityki jakości produktów rolnych. Streszczenie skutków z 28.05.2009 r., KOM (2009) 234 wersja ostateczna.
- Matczuk M.** 2008: Znak ekologii. Farmer, nr 19, 14-16.
- Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie polityki jakości produktów rolnych COM (2009) 234 wersja ostateczna 2010/C 339 z 14.12.2010 r.
- Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia 2008/C 204/14 z 09.08.2008 r.
- Rozporządzenie Komisji (UE) Nr 271/2010 z dnia 24 marca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 889/2008 ustanawiające szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w odniesieniu do unijnego logo produkcji ekologicznej. Dz. Urz. UE L 84 z 31.3.2010.
- Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 628/2008 z dnia 2 lipca 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1898/2006 określające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 510/2006 w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych. Dz. Urz. WE L 173 z 03.07.2008.
- Rozporządzenie Komisji Europejskiej Nr 331/2000 z 17 grudnia 1999 r. zmieniające załącznik V do rozporządzenia Rady (EWG) nr 2092/91 w sprawie produkcji ekologicznej produktów rolnych oraz znakowania produktów rolnych i środków spożywczych. Dz. Urz. WE L 48/a z 19.02.2000.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego (WE) Nr 110/2008 z dnia 15 stycznia 2008 r. w sprawie definicji, opisu, prezentacji, etykietowania i ochrony oznaczeń geograficznych napojów spirytusowych. Dz. Urz. WE L 39 z 13.02.2008.
- Rozporządzenie (WE) Nr 1216/2007 ustanawiającym szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 509/2006 w sprawie produktów rolnych i środków spożywczych będących gwarantowanymi tradycyjnymi specjalnościami. Dz. Urz. WE L 295 z 10.10.2007.
- Rozporządzenie (WE) Nr 1898/2006 określające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 510/2006 w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych. Dz. Urz. WE L 369 z 23.12.2006.
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 479/2008 z dnia 29 kwietnia 2008 r. w sprawie wspólnej organizacji rynku wina, zmieniające rozporządzenia (WE) nr 1493/1999, (WE) nr 1782/2003, (WE) nr 1290/2005 i (WE) nr 3/2008 oraz uchylające rozporządzenia (EWG) nr 2392/86 i (WE) nr 1493/1999. Dz. Urz. WE L 148 z 06.06.2008.
- Rozporządzenie Rady (WE) Nr 509/2006 z dnia 20 marca 2006 r. w sprawie produktów rolnych i środków spożywczych będących gwarantowanymi tradycyjnymi specjalnościami. Dz. Urz. WE L 93 z 31.03.2006.
- Rozporządzenie Rady (WE) Nr 510/2006 z dnia 20 marca 2006 r. w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych. Dz. Urz. WE L 93 z 31.03.2006.
- Summary of the impact assessment on Geographical Indications. Accompanying document to the Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on agricultural product quality schemes, 28.05.2009 r. COM (2009) 234 final version.
- Wniosek. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 1234/2007 w odniesieniu do norm handlowych z 10.12.2010 r. KOM (2010) 738, wersja ostateczna. [www.ec.europa.eu], 08.04.2011.
- [www.epp.eurostat.ec.europa.eu], 16.07.2011.
- Zielona Księga w sprawie jakości produktów rolnych: normy jakości produktów, wymogi w zakresie produkcji rolnej, systemy jakości z 15.10.2008 r. KOM(2008) 641, wersja ostateczna.

Summary

In the paper author examines the current condition of labeling policy for food quality in European Union. Based on EU regulations, the opinions of its institutions and the results from the European Commission consultation of stakeholders author reviews the strengths and weaknesses of the scheme. Finally points the necessity of taking reform in European programs of indications and outlines the main directions of potential changes.

Adres do korespondencji:

mgr Iwona Oleniuch
Politechnika Rzeszowska, Katedra Przedsiębiorczości, Zarządzania i Ekoinnowacyjności
ul. Powstańców Warszawy 8
35-959 Rzeszów
tel. (17) 865 11 65
e-mail: iwonaole@prz.edu.pl